

УДК 378.016:784(510)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-3-49>

Лю ЧЖЕНЬЯНЬ,
orcid.org/0009-0003-2747-2358
аспірантка кафедри освітології та інноваційної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(Харків, Україна) a.sokolova.a2017@gmail.com

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В КНР

Здавна китайський народ вирізнявся зацікавленістю до хорового співу (запровадження християнства, спів гімнів, музичні заняття у шкільних будинках, хоровий спів у громадських заходах, рух за реформу освіти Сюе Тан Инь Юе, включення музики, як заняття в навчальні плани шкіл), що поступово викликало необхідність підготовки фахівців у цій галузі.

Кінець ХХ – початок ХХІ століття відзначились у Китаї значним інтересом різних верств населення до хорового співу, значним покликанням до участі у колективному хоровому музикуванні, організацією хорових колективів та включенням Хорового диригування, Диригування як навчальної дисципліни в учбові плани навчальних закладів.

Проаналізовано досвід викладання дисциплін з хорового диригування у коледжах та університетах КНР. Визначено вимоги до професійної підготовки здобувачів коледжів та університетів в галузі хорового диригування в умовах нової державної політики Китаю. Виокремлено проблеми, з якими стикається викладання диригентсько-хорових дисциплін за спеціальностями музичного спрямування.

Висвітлено погляди китайських науковців, педагогів-музикантів, щодо пошуку шляхів підвищення рівня диригентсько-хорової підготовки здобувачів коледжів та університетів, формування фахових компетентностей необхідних для організації й результативної роботи в хорових колективах різного рівня. Визначено, що головними напрямками диверсифікації викладання Хорового диригування в навчальних закладах КНР китайські науковці вважають розробку навчальних програм зі цільним поєднанням технологій, теорії і практики, диригентської майстерності та практичних основ роботи з хором, спрямування навчальних програм на особистісно-орієнтований розвиток здобувачів, підвищення рівня підготовки викладачів, створення підручників, посібників, методичних рекомендацій на наукових засадах, введення індивідуальної форми навчання.

Ключові слова: диригентсько-хорова підготовка, хорове диригування, навчальна програма, диверсифікація, майбутній вчитель музики.

Liu ZHENYAN,
orcid.org/0009-0003-2747-2358
Graduate student at the Department of Education and Innovative Pedagogy
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
(Kharkiv, Ukraine) a.sokolova.a2017@gmail.com

SOME PROBLEMS OF CONDUCTING AND CHORAL TRAINING FUTURE MUSIC TEACHERS IN CHINA

Since ancient times, the Chinese people have been interested in choral singing (introducing Christianity, singing hymns, music classes in school houses, choral singing in social events, the Xue Tang Ying Yue educational reform movement, incorporating music as an activity in the school curriculum), which gradually caused the need for training specialists in this field.

The end of the 20th – the beginning of the 21st century was marked in China by a significant interest of different segments of the population in choral singing, a significant call to participate in collective choral music making, the organization of choirs and the inclusion of choral conducting, conducting as an academic discipline in the curricula of educational institutions.

The experience of teaching choral conducting disciplines in colleges and universities of the People's Republic of China is analyzed. The requirements for the professional training of college and university applicants in the field of choral conducting in the conditions of China's new state policy have been determined. The problems faced by the teaching of conducting and choral disciplines in musical specialties are highlighted.

The views of Chinese scientists, pedagogues-musicians, regarding the search for ways to increase the level of conducting and choral training of college and university students, the formation of professional competences necessary for the organization and effective work in choral groups of various levels are highlighted. It has been determined that Chinese

scientists consider the development of training programs with a close combination of technology, theory and practice, conducting skill and practical foundations of working with the choir, directing training programs to the personally-oriented development of students, raising the level of teacher training, creating textbooks, manuals, methodological recommendations on scientific bases, and introducing an individual form of education as the main directions for diversifying the teaching of choral conducting in educational institutions of the PRC.

Key words: *conductor-choir training, choral conducting, curriculum, diversification, future music teacher.*

Постановка проблеми. Студіювання розвідок китайських науковців свідчить про значну увагу, яка надається музичній освіті в країні. Треба відзначити, що система шкільної освіти Китаю набула спрямованості на масове музичне виховання підростаючого покоління ще з середини ХХ ст. У програмах навчання музиці та співу учнів початкової та середньої школи цього часу було визначено мету й зміст музичного навчання, сформульовано вимоги до музичних знань і вмінь учнів, репертуару, професійних якостей та умінь педагогів для роботи в урочний та позаурочний час.

Як зазначає Фань Чженьсюань, саме в цей період почалося поширення хорового виконавства «як масового соціокультурного явища», що спричинило необхідність фахової підготовки вчителів музики, керівників хорових колективів (Чженьсюань Фань, 2022).

Аналіз останніх досліджень. Питання підготовки майбутніх учителів музики до професійної діяльності представлено у працях китайських науковців Джоу Юнь, Лю Цзін, Лю Чан, Тань Сяо, Цзін Лу, Цін Шен, Чжан Лу, Чженьсюань Фан, Чжоу Юнь та ін. Детального дослідження різні фахові спеціалізації в підготовці вчителів-музикантів набули в дисертаціях: Ван Юе, Лінь Хуацінь, Цзюй Ціхунь, Чжао Сяошень, Чень Чжень, Чі Лін та ін. (фортепіано), Ген Цзінген, Лі Ліцюань, Цзяньшу Ван, Чжан Яньфен(вокал), Ся Гаоян (теорія музики).

Значний інтерес з огляду на тему даної роботи представляють дисертаційні дослідження, в яких розкриваються: структурні компоненти, головні принципи та педагогічні умови вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики в КНР, методика вокально-хорової підготовленості здобувачів до роботи з учнями шкіл – Лінь Є; суть, структура комунікативної культури та методика її формування у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі диригентсько-хорового навчання – Ван Яцзюнь; зміст і мета блоку «Хор і диригування» – Чженьсюань Фань.

Виклад основного матеріалу. З початку третього тисячоліття в КНР зацікавленість хоровим мистецтвом значно збільшилась, підвищився інтерес до хорового співу серед усіх верств населення, починаючи із семи й до вісімдесяти років. Підтвердженням цього є організація та діяльність

як професійних, так і самодіяльних хорових колективів, хорів початкових і середніх шкіл, коледжів, громадських та урядових установ.

З огляду на це, відповідно до потреб сучасного суспільства країни, посилюється увага керівних органів Китаю до проблеми підготовки фахівців цього роду діяльності, ширяться ідеї щодо підготовки студентів та вдосконалюються професійні вимоги до хорових диригентів. Про це свідчить включення, починаючи з 1 березня 2021 року, в каталог спеціальностей бакалаврського рівня вищої освіти як самостійної спеціальності «Музична освіта», про що зазначається у «Повідомленні Міністерства освіти про оголошення результатів подачі заявок та затвердження спеціальностей бакалаврату у звичайних вищих навчальних закладах у 2020 році», яке було опубліковано на офіційному сайті Міністерства освіти Китаю.

Треба відзначити ще дуже важливий факт. Згідно зі статистичними даними опитування про працевлаштування, випускники навчальних закладів відзначають, що саме завдяки залученню до диригентсько-хорового мистецтва при здобутті освіти на спеціальності «Музична освіта», зріс їхній інтерес до хорової діяльності. В свою чергу це збільшило можливість отримання випускниками більш широкого спектру робочих місць, дозволило їм самореалізуватися у хоровій практиці й спрямувати свої професійні компетентності на підвищення художньо-творчої хорової культури, рівня виконавської діяльності зацікавлених у співі народних мас.

Враховуючи вищезазначене, на етапі затребуваності у китайському суспільстві на фахівців даної галузі, перед викладачами мистецьких закладів постає відповідальне завдання – підготовка фахівців, здатних на високому художньо-виконавському рівні впроваджувати хорову діяльність, генерувати духовні цінності на засадах кращих національних та світових хорових традицій.

Звернення до поняття «диригентсько-хорова підготовка» передбачає вивчення поглядів науковців на його сутність. До розгляду окремих аспектів диригентсько-хорової підготовки вчителя музичного мистецтва звертались такі українські та китайські науковці: Т. Белінська, Л. Маніта, Л. Шумська (техніка диригування); Лінь Хай (мотиваційна спрямованість як фактор активізації

диригентсько-хорового навчання); А. Растрігіна (контекстуальне поле педагогіки свободи); С. Світайло (інтерпретація хорових творів); І. Цуряк (особистісно-орієнтовані технології навчання); Л. Ярошевська (Одеська хорова школа) та ін. Л. Ярошевська тлумачить суть диригентсько-хорової підготовки вчителя музичного мистецтва з огляду на професійне особистісне утворення вчителя музики, яке вирізняється «емоційно-почуттєвим ставленням... до розуміння своїх вихованців та реалізується у процесі творчої взаємодії з хоровим колективом» (Ярошевська, 2017: 150). Дослухаючись до авторитетної думки Чжан Лу, який розглядає диригентсько-хорову підготовку як систему навчальних занять «з диригентсько-хорових дисциплін (практичних, теоретичних і методичних), концертно-виконавської та музично-педагогічної практик, що підпорядковані розвитку особистості майбутнього вчителя музики, формуванню в нього фахових компетентностей» (Чжан Лу, 2015: 148), вважаємо, що така підготовка безпосередньо включає формування здатності до постійного саморозвитку та самовдосконалення необхідних у подальшій творчо-ефективній музично-педагогічній та концертно-виконавській діяльності. Однією з умов досягнення позитивних результатів у роботі даної системи виступає налагодження чіткої організації навчального процесу.

Зауважимо, що навчання професійному мистецтву диригування хоровим колективом, як зазначає Юань Є, зародилося у другій половині ХХ ст. і було пов'язано з розвитком хорового мистецтва Китаю та розгортанням структури навчальних програм вищих музичних закладів. Сьогодні практично у всіх коледжах та університетах, які готують фахівців у галузі музичного мистецтва, хорове диригування є необхідною дисципліною для здобуття музичної освіти (Юань Є, 2019). Однак, як наголошують науковці (Цінь Шен, 2021; Юань Є, 2019; Пан Юлінг, 2022; Лю Ю, 2013), існують певні причини, що негативно впливають на набуття студентами високого професійного рівня. Зміст навчання хоровому диригуванню базується, головним чином, на опануванні студентами технічними основами хорового диригування та за загальною академічною системою охоплює лише один-два семестри. За таких умов, у процесі навчання здобувачі опановують незначну кількість хорових творів та накопичують незначний репертуарний «багаж» необхідний для подальшої діяльності, не набувають практичних навичок.

Крім того, як зазначає Пан Юлінг, до навчальних закладів вступають здобувачі різні за віком та

рівнем музичної підготовки з основних музичних предметів, що при проведенні занять з диригування у групах негативно впливає на навчання. Унаслідок, студенти не володіють знаннями щодо організації хорового колективу, навичками проведення репетиційної роботи, досягнення хорового звучання на рівні естетичних стандартів високоякісних хорів, не отримують достатнього диригентського досвіду (Пан Юлінг, 2022).

Досліджуючи сутність диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музики в КНР, Чжан Лу одним з перших компонентів виокремив проєктувальний компонент, який складається з визначення загальної мети й завдань підготовки, мети й завдань певної дисципліни, які є основними в розробці навчальних програм з дисципліни. Розглянемо ідеї, що висувуються китайськими науковцями-практиками щодо розробки навчальних програм (Чжан Лу, 2015).

Характеризуючи сталі навчальні програми з дисциплін диригентсько-хорового спрямування, Пан Юлінг вказує на малу кількість годин, що відводиться на їх вивчення (Пан Юлінг, 2022). Проведений в ході роботи над статтею аналіз навчальних планів різних років початку ХХІ ст. за спеціальністю «Музикознавство», «Музика» деяких вищих навчальних закладів КНР засвідчив наступну кількість годин відведених на опанування диригентсько-хоровим мистецтвом: 108 год. «Хор і диригування» – сучасний навчальний план, 100 год. «Техніка диригування хором» – Лішуйський інститут, 126 год. «Диригування та репетиція» – Педагогічний університетом м. Чжезян, 96 год. «Мистецтво та хормейстерство» – Центральний музичний інститут. І на відміну від українських педагогічних закладів вищої освіти: 270 годин «Хорове диригування» – Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 60 год. «Диригування» та 270 год. «Хормейстерська підготовка» – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 270 год. «Диригування та практика роботи з хором» – Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, вона дійсно мала для набуття ґрунтовних фахових компетентностей. Пан Юлінг наголошує, що така недостатня кількість годин передбачає отримання студентами лише базових навичок диригування хором, не дозволяє викладачам уникати суто технічного викладання дисципліни та спрямовувати зусилля на всебічний розвиток індивідуальних здібностей майбутніх диригентів (Пан Юлінг, 2022).

Підвищення рівня професійної підготовки здобувачів до диригентсько-хорової діяльності

Пан Юлінг вбачає у ґрунтовному оновленні навчальних програм. Зміст підготовки здобувачів повинен не тільки відповідати сьогочасним запитам китайського суспільства, а й мати певні перспективи, вибудований багатогранний шлях реалізації навчання, конкретні цілі розвитку здібностей, впорядковані етапи навчання. Головним пріоритетом у їх розробці має стати поєднання технології, теорії і практики, надання переваги практичним цілям навчання, застосування теорії і технології навчання із спрямуванням на практику, формування й розвиток фахових компетентностей та збільшення кількості годин на вивчення дисципліни (Пан Юлінг, 2022).

Інші китайські науковці (Цін Шен, 2021; Чень Сюаньсю, 2022; Лю Ю, 2013), відзначаючи поширення навчання хоровому диригуванню у коледжах та університетах, наголошують на недостатньому забезпеченні процесу навчання диригентсько-хоровому мистецтву науково-педагогічними працівниками. Деякі з викладачів не мають відповідної диригентсько-хорової освіти, досвіду практичної діяльності в хорових колективах, не володіють методикою викладання диригентсько-хорових дисциплін. Так, Чень Сюаньсю зазначає, що заняття з Хорового диригування проводять викладачі інших спеціальностей (вокал, музичний інструмент) або безпосередньо після короткого періоду власного навчання хоровому диригуванню (Чень Сюаньсю, 2022). Відсутність професійно підготовлених викладачів у галузі спричиняє наступну причину недостатнього рівня диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва – в освітньому процесі цієї спеціальності переважають групові форми проведення занять. Вчені вважають, що фахова, і зокрема диригентсько-хорова, підготовка майбутнього вчителя музики набула б більш високого рівня із застосуванням індивідуальної форми навчання (як в Україні), що дозволило б зосередитись на розкритті здібностей та особистісному розвитку кожного здобувача, використовувати особистісно-орієнтовані технології навчання.

На рівень підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової роботи, на думку Лю Ю, впливає дотримання ідеологічної обробки теорії знань, відсутність розвитку суб'єктивної ініціативи студентів. Науковець зазначає, що у процесі занять з Диригування та проведення репетицій з хором завдання викладачів обмежуються досягненням власних цілей. В результаті опанування студентами більшості хорових творів та концептуального їх розуміння знаходиться на поверхневому рівні, на рівні пасив-

ного сприйняття знань протягом тривалого часу, а у подальшій самостійній діяльності випускники стикаються з великою кількістю проблем (Лю Ю, 2013). В цьому аспекті Чжо Юй, Бо-Ва Люн наголошують, що навчальна програма повинна бути спрямована на студента та запити суспільства «учбова програма, орієнтована на того, хто навчається» та «учбова програма, на орієнтована на суспільство» (Чжо Юй, Бо-Ва Люн, 2019: 193). Викладачі мають стати фасилітаторами, допомагаючи здобувачам пізнати себе, розкрити свої здібності, знайти шлях до власної реалізації, сформувати ціннісне ставлення до національних традицій та культури, створити навчальні лабораторії задля розвитку навичок співробітництва, комунікативності, подальшої творчої діяльності в соціумі (Чжо Юй, Бо-Ва Люн, 2019).

Серед причин, що заважають підняти рівень викладання диригентських дисциплін Лю Ю називає недостатнє забезпечення цього процесу навчально-методичною літературою, відсутність наукового підходу у її написанні та у розробці навчальних програм. Науковець наголошує, що на сьогодні в них знаходиться відображення описовий характер, висвітлення власного досвіду викладачів, їхні особисті когнітивні здібності та уподобання, які заважають студентам сформувати повну та систематизовану систему знань про хорове мистецтво (Лю Ю, 2013).

Висновки. Таким чином, проведений аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про зростання в КНР, починаючи з кінця ХХ ст., інтересу різних верств населення до хорового співу, бажання брати участь у колективній творчій співпраці з опанування хорового мистецтва, що викликало необхідність підготовки професійних кадрів для хорової діяльності, впровадження відповідних навчальних дисциплін та навчальних програм. Однак, природно, в даному процесі виникли певні проблеми, які вивчалися науковцями та педагогами-практиками. У результаті ґрунтовних досліджень китайськими вченими, педагогами-музикантами було запропоновано напрямами диверсифікації викладання Хорового диригування в навчальних закладах КНР, серед яких: розробка навчальних програм зі щільним поєднанням технологій, теорії і практики, диригентської майстерності та практичних основ роботи з хором; спрямування навчальних програм на особистісно-орієнтований розвиток здобувачів; підвищення рівня підготовки викладачів; створення підручників, посібників, методичних рекомендацій на наукових засадах; введення індивідуальної форми навчання хоровому диригуванню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белінська Т. В., Маніта Л. М. Методичні основи диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в класі хорового диригування. *Педагогічні науки*. 2020. Вип. 90. С. 73–78.
2. Растригіна А. М. Диригентсько-хорова підготовка майбутнього педагога-музиканта в контекстуальному полі педагогіки свободи: до постановки проблеми. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. Вип. 60. С. 299–306.
3. Світайло С. В. Диригентсько-хорова підготовка учителів музики в системі вищої професійної освіти. *Професійна мистецька освіта і художня культура Виклики XXI століття* : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. С. 668–673.
4. Цін Шен Зміст професійної підготовки майбутніх учителів музики в КНР та Україні. *Інноватика у вихованні*. 2021. Вип. 13, том 1. С. 262–269.
5. Цуряк І. О. Диригентсько-хорова підготовка студентів на основі особистісно орієнтованих технологій навчання – важливий принцип професійної майстерності сучасного вчителя початкових класів і музики. *Збірник наукових праць. Школа першого ступеня. Теорія і практика*. 2006. Вип. 17–18. С. 151–158.
6. Чжан Лу. Сутність, зміст і структура диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музики до роботи у ЗНЗ. *Педагогічні науки*. 2015. Вип. 126. С. 147–155.
7. Чженьсюань Фань. Підготовка вчителів музики в умовах державної стратегії КНР «Один пояс, один шлях» : дис. ... д-ра філософії : 011.01. Харків, 2022. 220 с.
8. Шумська Л. Ю. Хорове диригування : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 105 с.
9. Юань Є. Витоки багатоголосного хорового співу в китайській музичній культурі. *Українська музика*. 2019. Число 2(32). С. 91–97.
10. Ярошевська Л. В. Методика диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музики на основі традицій Одеської хорової школи : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київський Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 195 с.
11. 陈豪华. 高校合唱指挥教学方法的创新研究. *大众文艺*. 2022. 第14期. 202–204.
12. 潘宇凌. 新环境下的合唱指挥教学探索. *戏剧之家*. 2022. 第9期. 110–112.
13. 刘玉. 新时期我国高校合唱指挥教学改革策略研究. *大舞台*. 2013第10期. 203–204.
14. Zhuo Yu, Bo-Wah Leung Music teachers and their implementation of the new Music Curriculum Standards in China. *Journal of Music Education*, 2019. 37(2):025576141882 064. P. 178–197.

REFERENCES

1. Belinska T., Manita L. (2020) Metodichni osnovy dyryhentsko-khorovoi pidhotovky maibutnix uchyteliv muzychnoho mystetstva v klasi khorovoho dyryhuvannia [Methodical foundations of conducting and choral training of future teachers of musical art in the class of choral conducting] *Pedahohichni nauky*, 90. 73–78. [in Ukrainian].
2. Rastryhina A. (2021) Dyryhentsko-khorova pidhotovka maibutnoho pedahoha-muzykanta v kontekstualnomu poli pedahohiky svobody: do postanovky problemy [Conductor and choral training of the future teacher-musician in the contextual field of pedagogy of freedom: before setting the problem] *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problem*, 60. 299–306. [in Ukrainian].
3. Svitailo S. (2016) Dyryhentsko-khorova pidhotovka uchyteliv muzyky v systemi vyshchoi profesiinoi osvity [Conductor and choral training of music teachers in the system of higher professional education] *Profesiina mystetska osvita i khudozhnia kultura Vyklyky KhKhI stolittia. Materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii 14–15 kvitnia 2016 roku. m. Kyiv*. 668–673. [in Ukrainian].
4. Tsin Shen (2021) Zmist profesiinoi pidhotovky maibutnix uchyteliv muzyky v KNR ta Ukraini [Content of professional training of future music teachers in the People’s Republic of China and Ukraine] *Innovatyka u vykhovanni*, 13(1). 262–269. [in Ukrainian].
5. Tsuria I. (2006) Dyryhentsko-khorova pidhotovka studentiv na osnovi osobystisno oriientovanykh tekhnolohii navchannia – vazhlyvyi pryntsyf profesiinoi maisternosti suchasnoho vchytelia pochatkovykh klasiv i muzyky [Conducting and choral training of students on the basis of personally oriented learning technologies is an important principle of professional skill of a modern elementary school and music teacher] *Zbirnyk naukovykh prats. Shkola pershoho stupenia. Teoriia i praktyka*, 17–18. 151–158. [in Ukrainian].
6. Chzhan Lu (2015) Sutnist, zmist i struktura dyryhentsko-khorovoi pidhotovky maibutnix uchyteliv muzyky do roboty u ZNZ [The essence, content and structure of conducting and choral training of future music teachers for work at the National Academy of Sciences] *Pedahohichni nauky*, 126. 147–155. [in Ukrainian].
7. Chzhenshuan Fan (2022) Pidhotovka vchyteliv muzyky v umovakh derzhavnoi stratehii KNR “Odyn poias, odyh shliakh” [Training of music teachers in the conditions of the state strategy of the People’s Republic of China “One Belt, One Road”]: dys. dokt. filosofii: 011Osvitni, pedahohichni nauky. Kharkiv. 220 s.
8. Shumska L. (2017) Khorove dyryhuvannia [Choir conducting]: navch. posib. 2-he vyd., dopovn. ta pererob. Nizhyn : NDU im. M. Hoholia. 105 s. [in Ukrainian].
9. Yuan Ye (2019) Vytoky bahatoholosnoho khorovoho spivu v kytaisii muzychnii kulturi [The origins of polyphonic choral singing in Chinese musical culture] *Ukrainska muzyka. K.*, 2(32). 91–97. [in Ukrainian].
10. Yaroshevska L. (2017) Metodyka dyryhentsko-khorovoi pidhotovky maibutnoho vchytelia muzyky na osnovi tradytsii Odeskoj khorovoi shkoly [Methodology of conducting and choral training of a future music teacher based on the

traditions of the Odessa Choir School]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.02 – teoriia ta metodyka muzychnoho navchannia. K. 195 s. [in Ukrainian].

11. 陈豪华 (2022) 高校合唱指挥教学方法的创新研究 [Innovative Research on the Teaching Method of Chorus Conducting in Colleges and Universities] 《大众文艺》,2022第14期202–204. [in Chinese].

12. 潘宇凌 (2022) 新环境下的合唱指挥教学探索 [Exploration of Choral Conducting Teaching under the New Environment] 《戏剧之家》2022第9期. 110–112. [in Chinese].

13. 刘玉 (2013) 新时期我国高校合唱指挥教学改革策略研究 [Research on the reform strategy of choral conducting teaching in colleges and universities in my country in the new era] 《舞台》2013第10期. 203-204. [in Chinese].

14. Zhuo Yu, Bo-Wah Leung Music teachers and their implementation of the new Music Curriculum Standards in China. Journal of Music Education. January 2019 International 37(2):025576141882 064. P. 178–197.